

## Etusivu>Lainsäädäntö ja oikeuskäytäntö>Kansallinen lainsäädäntö

Yksityisoikeuden alalla ennen siirtymäkauden päättymistä meneillään olevat menettelyt ja vireille pannut oikeudenkäynnit jatkuvat EU:n lainsäädännön mukaisesti. Yhdistyneen kuningaskunnan kanssa yhteisesti sovitun mukaisesti Yhdistynyttä kuningaskuntaa koskevat tiedot säilytetään Euroopan oikeusportaalissa vuoden 2024 loppuun.

Tämän sivun alkukielistä versiota [en](#) on muutettu äskettäin. Päivitystä suomennetaan parhaillaan.

Swipe to change

englanti

### Kansallinen lainsäädäntö

Skotlanti

Tällä sivulla on tietoa Yhdistyneen kuningaskunnan ja erityisesti Skotlannin oikeudenkäyttöalueen oikeudesta ja oikeudellisista tietokannoista.

Tätä sivua ei ole käännetty valitsemallesi kielelle.

Halutessasi voit tutustua sivun konekäännökseen. Huomaa, että konekäännös on vain suuntaa antava. Sivun ylläpitäjä ei ole vastuussa eikä vahingonkorvausvelvollinen konekäännöksen laadusta.

-----suomi-----bulgariaespanjatšekkitanskasaksavirokreikkaranskakroaattiitalialatvialiettuaunkarimaltahollantipuola  
portugaliromanaslovakkisloveeniruotsi

#### Oikeuslähteet

Yhdistyneen kuningaskunnan Skotlannin oikeudenkäyttöalueen tärkeimmät oikeuslähteet ovat primaarioikeus **Yhdistyneen kuningaskunnan parlamentin säätämien lakien ja Skotlannin parlamentin säätämien lakien** muodossa

#### Euroopan unionin oikeus

johdettu oikeus eli **lakiin perustuvat määräykset** (*Statutory Instruments ja Scottish Statutory Instruments*) ja muu johdettu oikeus, kuten hallinnolliset määräykset (*Administrative Orders*)

tuomioistuinten ratkaisujen kautta kehittynyt **tapaoikeus** (*common law*).

#### Oikeudellisten välineiden laji

Primaarioikeuden eli **parlamentin säätämät lait** säätää Yhdistyneen kuningaskunnan parlamentti, joka kokoontuu Lontoossa. Primaarioikeutta sovelletaan joko koko Yhdistyneessä kuningaskunnassa tai joillakin sen alueilla. Yhdistyneen kuningaskunnan parlamentti on **hajauttanut lainsäädäntövaltaa** itsehallintoalueiden parlamenteille ja edustajanhuoneille, jotka voivat joillakin aloilla antaa omalla oikeudenkäyttöalueellaan sovellettavaa primaarilainsäädäntöä. Lisäksi hallitsija voi hänelle kuuluvilla erioikeuksilla antaa erilaisia primaarioikeuden säädöksiä, joita ovat *Order in Council* (päätos), *Proclamation* (julistus), *Royal Warrant* (määräys), *Royal Instruction* (ohjesääntö), *Regulation* (asetus) ja *Letter Patent* (erioikeuskirja). Johdettua oikeutta voivat niille annetun toimivallan tai valtuuttamissäädöksen nojalla säätää kruunu (*Her Majesty in Council*), ministerit, Skotlannin ministerit tai muut valtionhallinnon viranomaiset tai viranhaltijat. Sitä kutsutaan siirrettyä toimivaltaa käyttämällä annetuksi eli **delegoiduksi oikeudeksi** tai **toissijaiseksi lainsäädännöksi**. Edellä mainituille elimille lainsäädäntövallan siirtävää säädöstä kutsutaan puolestaan **valtuuttamissäädökseksi** (*enabling Act, empowering Act*) tai **perussäädökseksi** (*parent Act*). Valtionhallinnon ja lakisääteisten elinten antamalla johdetulla lainsäädännöllä voi olla eri nimiä, kuten *Order in Council*, *Regulation* tai *Rule*, mutta niihin kaikkiin voidaan viitata yhteisellä nimityksellä 'johdetun oikeuden säädökset' (*Statutory Instruments / Scottish Statutory Instruments*).

Vuonna 1998 säädetyllä **Scotland Actilla** perustettiin Edinburghiin Skotlannin parlamentti ja annettiin sille toimivaltaa. Sillä palautettiin Skotlannille kansanäänestyksen tuloksena erillinen parlamentti, jonka se oli menettänyt liittyessään Englantiin ja Walesiin vuonna 1707. Koska Skotlanti kuitenkin on edelleen Yhdistyneen kuningaskunnan osa, Yhdistyneen kuningaskunnan parlamentti voi säätää sitä koskevia lakeja joillakin aloilla. Skotlannin parlamentti voi puolestaan säätää primaarilainsäädäntöä aloilla, jotka siirrettiin sen toimivaltaan *Scotland Actilla* vuonna 1998 (ja 2012). Näihin kuuluvat terveydenhuolto, koulutus, kunnallishallinto, sosiaalihuolto, asuminen, kaavoitus, matkailu ja talouden kehittäminen, osa liikenneasioista, oikeus-, vapaus- ja turvallisuusasiat, joiden piiriin kuuluu suurin osa yksityisoikeuden ja rikosoikeuden aloista, poliisi- ja pelastuspalvelut, monet ympäristöasiat, maatalous ja kalatalous, urheilu, taiteet ja kansainvälisten velvoitteiden täytäntöönpano niillä aloilla, joilla toimivalta on siirretty. Siirrettyjä toimivaltuuksia laajennettiin vuoden 2012 *Scotland Actilla* kattamaan osa veroasioista. *Scottish Statutory Instruments* asetuksia (SSI) voivat antaa myös Skotlannin ministerit Yhdistyneen kuningaskunnan parlamentin tai Skotlannin parlamentin heille siirtämän toimivallan nojalla.

Toimivalta tehdä **kansainvälisiä sopimuksia** Yhdistyneen kuningaskunnan puolesta on kuninkaallisen erioikeuden (*Royal Prerogative*) nojalla kruunulla, toisin sanoen hallitsijalla, joka toimii Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksen neuvojen mukaan. Yhdistyneen kuningaskunnan parlamentilla ei ole sopimusten tekemisessä muodollista asemaa, mutta jos sopimus edellyttää muutosta Yhdistyneen kuningaskunnan lainsäädäntöön tai julkisen rahoituksen myöntämistä, parlamentti äänestää siitä tavanomaiseen tapaan. Kaikkien EU:n sopimusten täytäntöönpano Yhdistyneessä kuningaskunnassa edellyttää säädösten antamista, joten parlamentti käsittelee ne. Perustuslaillisesta uudistuksesta ja hallintotavasta vuonna 2010 annetun lain (*Constitutional Reform and Governance Act 2010*) tultua voimaan valtiosopimuksen ratifiointi edellyttää, että a) Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksen ministeri on toimittanut parlamentille jäljennöksen sopimuksesta, b) sopimus on julkaistu ja c) parlamentin ala- tai ylähuone ei ole päättänyt 21 istuntopäivän kuluessa, että sopimusta ei ratifioida.

#### Normihierarkia

Jos eri oikeuslähteet ovat keskenään ristiriidassa, ensisijainen foorumi ristiriitojen ratkaisemiseen ovat tuomioistuimet. Ne voivat ratkaista myös lainsäädännön tulkintaan liittyviä riitoja. Parlamentin antamaa lakia ei kuitenkaan ole mahdollista saattaa tuomioistuimen tutkittavaksi sillä perusteella, että se olisi "perustuslain vastainen", koska Yhdistyneessä kuningaskunnassa ei ole kirjoitettua perustuslakia. **Parlamentaarisen itsemääräämisoikeuden eli suvereniteetin perustuslaillisen doktriinin** mukaan Yhdistyneen kuningaskunnan parlamentti on ylin lainsäädäntöelin. Sillä on oikeus laatia ja kumota mikä tahansa laki, eikä mikään muu elin voi kumota parlamentin säätämää lakia tai kyseenalaistaa sen pätevyyttä.

Parlamentaarisen suvereniteetin doktriinia rajoittaa kuitenkin Yhdistyneen kuningaskunnan jäsenyys Euroopan unionissa. Vuonna 1972 säädetyin Euroopan yhteisöjä koskevan lain (*European Communities Act 1972*) mukaisesti **Euroopan unionin oikeus** on osa Englannin ja Walesin (sekä Skotlannin ja Pohjois-Irlannin) oikeutta. Kansallista lainsäädäntöä on tulkittava EU:n lainsäädännön kanssa yhteensopivalla tavalla aina kun se on mahdollista.

Toinen laki, jonka perusteella parlamentin antama laki voidaan kyseenalaistaa, on ihmisoikeuslaki (*Human Rights Act 1998*), jolla Euroopan ihmisoikeussopimus saatettiin osaksi Yhdistyneen kuningaskunnan oikeutta. Kotimaista oikeutta on mahdollisuuksien mukaan tulkittava siten, että kunnioitetaan ihmisoikeussopimuksessa määritellyjä oikeuksia.

Tuomioistuinten, erityisesti muutoksenhakutuomioistuinten, antamalla tuomioilla on tärkeä merkitys lainsäädännön kehittämisessä. Ne eivät ole ainoastaan arvovaltaisia ratkaisuja lainsäädännön tulkinnasta, vaan ne muodostavat *common law*'n perustan. *Common law* johdetaan aiemmissa asioissa annetuista tuomioistuinten tuomioista eli oikeuskäytännöstä. Tuomioistuinten ratkaisujen sitovuutta koskevan yleisperiaatteen mukaan tuomioistuin on sidottu ylempien tuomioistuinten aiempiin ratkaisuihin. Euroopan unionin lainsäädäntöön liittyvissä asioissa korkein tuomioistuin on Euroopan unionin tuomioistuin. Skotlannin ylin rikostuomioistuin on **High Court of Justiciary**, ja siviiliasioissa ylempänä oikeusasteena toimivat aiemmin **ylähuoneen tuomarit** (*Law Lords*). Tätä tehtävää hoitaa kuitenkin nykyisin Yhdistyneen kuningaskunnan korkein oikeus (*Supreme Court*), joka aloitti toimintansa 1. lokakuuta 2009. Uuden korkeimman oikeuden ensimmäisiksi tuomareiksi tulivat ylähuoneen tuomarit, ja heistä *Senior Law Lord* toimii korkeimman oikeuden presidenttinä.

#### Institutionaaliset järjestelyt

#### Oikeussääntöjen antamisesta vastaavat toimielimet ja säätämismenettely

Primaarioikeuden säätää Lontoossa kokoontuva Yhdistyneen kuningaskunnan parlamentti. Ennen kuin **säädösehdotuksesta** (*Bill*) voi tulla **parlamentin laki** (*Act of Parliament*), sekä parlamentin ala- että ylähuoneen (*House of Commons* ja *House of Lords*) on hyväksyttävä se. Lainsäädäntömenettelyyn kuuluvat kummassakin huoneessa seuraavat vaiheet:

ensimmäinen käsittely (säädösehdotuksen muodollinen esittely ilman keskustelua)

toinen käsittely (yleiskeskustelu)

valiokuntavaihe (yksityiskohtainen käsittely, keskustelu ja muutosehdotukset); alahuoneessa yleensä yleisessä lainsäädäntövaliokunnassa (*Public Bill Committee*)

mietintövaihe (mahdollisuus tehdä lisämuutoksia)

kolmas käsittely (viimeinen mahdollisuus keskusteluun; muutokset ovat mahdollisia ylähuoneessa)

Sen jälkeen kun säädösehdotusta on käsitelty kummassakin huoneessa, se palautuu lakialoitteen tehneeseen huoneeseen, jotta tämä voi käsitellä toisen huoneen tekemiä muutoksia.

Ala- ja ylähuoneen on päästävä yhteisymmärrykseen lopullisesta tekstistä. Niiden välillä saatetaan käydä useita keskustelukierroksia, ennen kuin säädösehdotuksen sanamuodosta päästään yhteisymmärrykseen. Kun yhteisymmärrykseen on päästy, säädösehdotus lähetetään hallitsijalle vahvistusta varten (*Royal Assent*).

Siirrettyä toimivaltaa käyttävässä **Skotlannin parlamentissa** noudatetaan vastaavaa menettelyä, jonka mukaisesti lakiesityksen käsittely-, keskustelu- ja äänestysvaiheet etenevät. Skotlannin parlamentti on kuitenkin **yksikamarinen**. Lainsäädäntömenettely on kolmivaiheinen:

**Ensimmäinen vaihe:** Aihealueesta vastaava parlamentin valiokunta kerää tietoja lakiesityksestä ja laatii mietinnön sen yleisistä periaatteista. Sen jälkeen parlamentti käsittelee mietinnön ja keskustelee siitä, ovatko esityksen yleiset periaatteet hyväksyttäviä. Jos ne hyväksytään, lakiesitys etenee seuraavaan käsittelyvaiheeseen.

**Toinen vaihe:** Asianomainen valiokunta tai tapauksen mukaan parlamentin täysistunto käsittelee lakiesityksen yksityiskohtaisesti ja voi tehdä muutosesityksiä.

**Kolmas vaihe:** Lakiesitys otetaan uudelleen käsittelyyn parlamentin istunnossa. Tässä vaiheessa on viimeinen mahdollisuus tehdä muutoksia. Sen jälkeen parlamentti keskustelee lakiesityksestä ja äänestää, olisiko se hyväksyttävä lopullisessa muodossaan.

Kun lakiesitys on läpäissyt kaikki Yhdistyneen kuningaskunnan tai Skotlannin parlamentin käsittelyvaiheet, se lähetetään **hallitsijalle vahvistusta** varten, minkä jälkeen siitä tulee **laki**. Skotlannissa oikeudelliset neuvonantajat (*Law Officers*) voivat kyseenalaistaa lain neljän viikon kuluessa sen antamisesta, jos he katsovat, ettei se kuulu Skotlannin parlamentin lainsäädäntövallan piiriin.

Yleensä primaarioikeutta voidaan **muuttaa** tai **kumota** vain antamalla uutta primaarioikeutta. Eräissä poikkeustapauksissa muuttaminen ja kumoaminen voidaan tehdä lakiin perustuvalla määräyksellä (*Statutory Instrument*). Tähän kuuluvat tapaukset, joissa pannaan täytäntöön EU:n velvoite tai lainsäädäntöuudistus, jolla vähennetään tai poistetaan sääntelyrasitteita. Parlamentin kummankin huoneen on kuitenkin hyväksyttävä asiaa koskeva vahvistuspäätöslauselma (*affirmative resolution*), ennen kuin tällainen määräys voidaan antaa.

Primaarioikeus saatetaan voimaan kussakin laissa annettujen **voimaantulosäännösten** mukaisesti. Laissa voidaan säätää tietty voimaantulopäivä, joka voi ajoittua heti hallitsijan vahvistuksen antamisen jälkeen tai jonkin ajan (yleensä vähintään kahden kuukauden) päähän siitä, tai valtuuttaa asianomainen ministeri saattamaan laki voimaan voimaantulosäännöksellä (*Commencement Order*). Lakiin sisältyville eri säännöksille voidaan antaa eri voimaantulopäiviä. Johdetun oikeuden voimaantulopäivät määritellään yleensä itse säännöksissä. Poikkeustapauksissa voimaantulopäivä voidaan asettaa julkaisemalla siitä ilmoitus virallisissa lehdissä (*London Gazette* tai *Edinburgh Gazette*).

#### Oikeudelliset tietokannat

Käytettävissä on useita oikeudellisia tietokantoja:

**Office of Public Sector Information (OPSI)** (julkisen sektorin tiedotusvirasto) julkaisee verkkosivuillaan Yhdistyneen kuningaskunnan parlamentin, Skotlannin parlamentin, Pohjois-Irlannin kansalliskokouksen ja Walesin kansalliskokouksen säätämän **primaarioikeuden kokonaisuudessaan**, samoin kuin **kaiken johdetun oikeuden**, jota sovelletaan koko Yhdistyneeseen kuningaskuntaan tai johonkin sen osaan. Tietoja voi hakea maksutta.

**UK Statute Law Database** on säädöstietokanta, joka sisältää kaikki Yhdistyneen kuningaskunnan osat kattavan **tarkistetun primaarioikeuden** vuodesta 1235 nykypäivään. Tietokannan käyttö on maksutonta.

Vaikka **Skotlannin koko lainsäädäntö** on julkaistu OPSI:n verkkosivustolla, Skotlannin vuonna 1999 tapahtuneesta toimivallan siirrosta lähtien säädetty primaari- ja johdettu oikeus on saatavilla kokonaisuudessaan myös **Office of the Queen's Printer for Scotlandin** eli kruunun kirjapainon sivustolla.

Tietokannan käyttö on maksutonta.

**Legislation.gov.uk** on Yhdistyneen kuningaskunnan lainsäädännön virallinen verkkosivusto, joka sisältää kaikki edellä mainitut tietokannat.

#### Linkkejä

**Office of Public Sector Information (OPSI)**, **Statute Law Database**, **legislation.gov.uk**, **Office of the Queen's Printer for Scotland**

Päivitetty viimeksi: 04/05/2020

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät asianomaiset jäsenvaltiot. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Euroopan komissio ei ole vastuussa tässä asiakirjassa esitetystä tai mainituista tiedoista. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.